

IMPOSSIBLE GILLETTE.

FERDINANDO FREGA

— NANDO THE SCRIBE — フレガ・サン — Ferdinando —

GILLETTE YILENDI SALAMA KO

THE SYSTEM · 09

*Nkutakanu ya masolo ma muntu wa ntete — malongi ma tata
mu kutanga ntalu mu ntu va mortadella, ntinu wa Russia,
nlombolo wa nteki wa mbuma mu ola tatu za mpimpa,
mvwatu wa ntanini wa mwelo wa otele, foto ya pasipore yina
yaviokwa kwa kilo makumole, ye nsamu wa luzingu lwa
mambu malendi salama ko — mu mo Gillette ka i kisalu ko,
kansi i nsiku wa masini wina usalanga kuna nsi ya mpusu ya
nsoneki.*

NSANGU ZA NSAMU

Ferdinando Frega — Nando the Scribe — Mbele ya Tanu

*Ntwadisi wa ntete wa nsamu mu Nsiku wa Mavangu. Watunga
nza ya minkanda ya dolar dimosi mu ngindu imosi kaka:
kimvwama ka kina ye diambu dia nzimbu ko. Kina ye diambu
dia mavangu.*

Yakubikwa ye yasolwa mu kati kia nza ya **ONEDOLLAR-
STORIES**. Nkubulu ya enternete: **NAPLES-POST ·
NOASPECTTIME · ONEDOLLAR-STORIES**. Yabasikila ntete
mu mvu 2026. Yasonwa mu mpila ya nsoneko yampa ye yapeta,
yakubikwa mu diambu dia kutanga mu enternete. Yabasikila mu
Insi za Amerika.

NSANGU ZA NSWA WA NSONEKI

© 2026 Ferdinando Frega. Nswa Miawonso Miakebwa.

Ka vena ndambu ya nkanda wau ilenda vutulwa, kabulwa ye tumwa ko, mu mpila yawonso ye mu nzila yawonso, ye fotokopi, ye nsoniko ya ndinga, ye nzila zankaka za masini ye za enternete, kukondwa nswa wasonwa wa nsoneki ntete, kaka mu bitini bikufi bisonwa mu ntalulu ya minkanda ye mu mavangu mankaka ma kukondwa nteka mana nsiku wa nswa wa nsoneki ubikanga. Kusadila, kuvutula ye kukabula kisalu kiaki kukondwa nswa kikanikinu.

MVOVO WA NTETE

Ntwala nkanda wau ubanda, diambu dimosi diazabakana: ke ntekanga minkanda ko, ke ivavanga nzimbu mu yo ko, ke ikitulanga batangi mu basumbi ko, ye ke ilombanga kima ko. Isonekanga kuna mbazi a zandu, ka mu kuwusepelesa ko, kansi mu kumonisa kina wo ulendi yala ko. Enternete kibeni yasindika nkumbu ame mu nsosolo ya Gillette, ye i diau trilogi yayi yina: mu kusoneka Bakala dia Gillette — ka bonso kima kia nteka ko, ka bonso piblisite ko, kansi bonso ngolo, bonso muntu wa nsamu, bonso nkubulu. Yandi ka ulombanga kima ko. Ka uvingilanga kima ko. Kansi watambula kala kina kiena ye mfunu: luzitu. Mu nza yina iyadulwanga kwa minsiku mia dolar miliare, nkanda wau utelama bonso kimbangi nde ndinga ilenda tombuka kukondwa nswa, kukondwa kufukama, ye kukondwa ntalu.

NKI KIKILU “GILLETTE YILENDI SALAMA KO” KISONGA

GILLETTE YILENDI SALAMA KO i ntangu bakala kekatukanga mu kala ndambu ya nsiku, ye kekituka kitezo kia nsiku wau kibeni.

I kuna **Frega** — bakala wakubikwa mu nlongoko, mu nsongi ye mu jeometri ya kati — kabwanana ye **Gillette** — marke yina ka yizenganga ndevu za bilumbu ko, yizenganga bikuma bia kutina.

Bantu bayingi bakotanga mu kimvuka. Kimvuka kisoneka diaka bantu bafioti kaka. Mono yakala wa mpila ya zole.

«Yilendi salama ko» ka i diambu dia mpasi ko. I diambu dia kina kilendi venguka ko — ntangu nkubulu ya bakala ye DNA ya marke bibwananga mu ndinga imosi ye biakaka kuvambana.

Gillette yilendi salama ko = **bakala wafulwa mu minsiku, marke yafwanana ye kikala kia muntu, luzingu lwakaka kuvambana ye nlongoko andi kibeni.**

NSAMUNU

«Ke yasola Gillette ko. Nkubulu ame yazaya kifwani kiandi kibeni.»

Ye mpila yankaka, yina ibwanga bonso mwelo wa ebende uzibukanga ngolo:

«Ke yasalanga kwa Gillette ko. Yanatanga nsiku andi mu menga mame.»

Yayi ka i piblisite ko. Yayi i nsamu wa luzingu wasonwa ye mbele.

LUYANTIKU

«Babakala bankaka bakotanga mu kisalu mu ola. Babakala bankaka babumbwanga. Mono yabumbwa. Gillette ka yakala kisalu ko — yakala nsiku wa masini wina usalanga kuna nsi ya mpusu ame. Yandongisa ntangu yafwana, nsongi, ye nlongoko wansimba ntelama. I diau babokilanga dio «yilendi salama ko»: ke

olendi dikatula mu mono ko, kukondwa kuvula nkubulu yina insimbanga ntelama.»

NTWALA NZENGOLO YA NTETE

Bantu bayingi bamananga luzingu lwau mu kuzola tambulwa kwa minsiku mina ka batunga ko. Minsiku mia bimvuka. Minsiku mia minkanda. Minsiku mia nkangu. Minsiku mia mabuta.

Bakitukanga. Banwananga mu mvovo. Bavingilanga luzitu.

Mono ke yakala ye ntima wa kuvingila wau ko.

Luzingu lwame lwabumbwa kwa mbele tatu.

Ya ntete yakala ya bakala wakitula ngindu yalosamana mu nkumbu imosi mu zina zazabakana kibeni mu nsamu wa ntangu yayi: **King Camp Gillette**.

Ya zole yakala ya tata ame — mvu makumaya mu kati kia The Gillette Company — wandongisa nde nlongoko ka ubokanga ko; usongininanga.

Ya tatu kayimonikanga ko. I yame. Yizenganga mu bisalu, mu bikala bia bantu, mu zinsi, mu mafwasakana, mu nunga, mu nsoniko, mu kukondwa mvovo — ye mu minsiku mina tii bubu ka mizeye ko kuna mia kunsisa.

Nkanda wau ka i nkinsi a nunga ko. Ka i nsamu wa luzingu ko. Ka i nkanda wa ksalu ko. Ka i minsoniko mina mivingilanga lukembelelo ko.

I nsoniko ya kina kisalamanga ntangu bakala kekatukanga mu kuyuvula kuna kafwete kala, ye kebandanga kutunga minsiku mina mikangalanga kieleka mu kunzaya.

Zina zankaka zitekanga bima. Zina zankaka zivilanga. Zina zankaka zisisanga bidimbu nima ya koko kuvioka.

Wau i nsamu wa mbele tatu. Ye ekuma nki nkumbu imosi ka yafwana ko.

MORTADELLA

Yakala ye mvu tanu, kansi ke yakala mwana bonso bankaka ko. Ye tata bonso wame, ozabakula ekuma nki.

Yandi wakwendanga Kimosi konso mu mene-mene ye wavilanga mposho yamvimba. Gillette yakala yamuyadila bonso mwana wa nzo yankaka. Yamvutulanga kwa mono kaka mu nkokila ya Kitanu, ntangu kabwisanga sonete ye yalundanga kwa yandi — ntete mu kumfukumuna, bosi mu «nata» Fiat 127 andi mu garaji. Vuatula ya kimvuka.

Mu kati, yandi wavuandanga va kiandu kia nsumbi. Mono yasialanga va volan. Mambu meto mazingilanga mu nza yankaka.

Wanzayisanga vo ifwete tanga ntalu mu ntutu. Kadi lumbu kimosi, kana ke imona masini ya kutanga ko, nzavila. Bosi, malongi mabanda.

«Nando... kana gramu 100 za mortadella zitekwanga lira 800, ye nsumbidi gramu 120, nkia ntalu ifutanga?» Yavutulanga nswalu kibeni. Yandi wakala tata ame — kaka na nima ya mvu mingi yabakula kina kakala tunga mu kati kiame. Kansi luzolo lwandi lwakala lunene beni nde ka kima ko kiamonekanga kiazitu kana kiatuka kwa yandi.

Bosi walanda: «Ye kana nsumbidi gramu 90? Ye gramu makumanana ye zole?» Mvutu za nsongi, konso ntangu. Ke yazolanga kumfwasa ko. Ntima wau ka wambambuka ko.

Na nima ya mvu mingi, ntangu yalonganga kutanga ntalu za kisalu, wanyuvula kiuvu kia nkama ya mvu: «Kana nsumbidi mu 100 ye ntekidi mu 120, nkia ntalu ya kubundikisa isadilanga?» «Makumole mu lukama,» yavova. «Kiambote.»

«Kansi kana nsumbidi mu 100 ye ntekidi mu 120, ye nzolele zaya marge ya mvimba, i ikwa?» Wantala. Ke yamvana ntangu ya kuvova ko. «Kumi ye sambanu mu lukama.»

Ka vova mvovo ko. Wasevila. Ye wakwenda.

Wau i wakala tata ame. Mosi mu bana ba Gillette.

Nando.

MWIVI

Batangi bayingi — ba kieleka — bazakokwa mu kuzola bakula kina mwivi kikilu kena, mpila kekulanga, kina kasonganga mu kati kia kisalu kina ka i kisalu ko.

Kansi keba: ke ikuvananga lisiti ya bamfumu ba Palamente ya Italia ko, kuna ntandu a ngindu zawonso za politiki. Isamunanga kaka, mu mbona ye mu ngangu za luzingu, bantu bavioka ndilu yina ye bavutuka kukondwa kupasuka, tii bubu basevilanga ye nsiku.

Kakala mu kisalu ko, kakala mu mpangu ya kisalu ko. Nsiku umukitulanga «mvanganzi wa mbi», kansi mvovo **mwivi**, ovovwa mpamba, ka wena ko mu Nkanda wa Nsiku mia Mbi wa nsi yawonso mu nza.

Mvovo wa Mwivi.

Kina kisialanga i ngangu: mabanza, mfunu, ntangu yambote, mpila ya zinga.

Bazabakana kikilu i bavivi ba nzimbu ye ba kimvwama.
Bayalakana ve — ye ba mbi kikilu — i bavivi ba mabanza ye ba
ntima.

Bau bole bafutanga ntalu, kansi nsweki ina mu nsiku wa ntama wa
bavivi: ntwala wavanga diambu, ofwete ntete sosa nkwa mbi ye
kubika bimbangi. I bau kaka bena bima bikuvananga nzila ya
kutina ilendakana — ka yakieleka ko. Kaka na nima ya diau olenda
kubika.

Mwivi wa luzitu ukebanga nkumbu andi yasweka. Ka kwendanga
mu nzo ya nkanu ko. Ka kubalukanga ko. Ka kuvanzisanga mambu
ko. Ka kabulanga ko. Wabutuka bonso: wakuyinda.

Bantu bakokwanga kwa yandi. Kina kilendi bikulwa ko kikokanga
kuluta kina kimonikanga, ata kana kinatanga mpasi ka yatangwa
ko.

Ntangu bamfundisi babwananga ye mosi, bamukembelelanga. Ye
kima kia ntete basosanga ka i mpila ko — yina i ya bantu ba nzola
ya zaya — kansi i bima biayibwa.

Ye vava, kikala kia muntu wau kikimonikanga: kana kebika kima
kiayibwa mu ndilu za nsi aku ko. Ye bubu, ndilu ka zina diaka zinsi
ko — i bikanda bia nza.

Nkanikinu ya Europa ya ngonda ya Apidili 2026 yakanikina nde
mabanki mawonso makangwa ye matalwa kibeni kwa bamfumu ba
mpaku ba konso nsi ya kintwadi. Bavivi ba ntete bakubama ntama
ntwala diau.

Nzila zankaka zisialanga i bikanda biankaka bia nza — kisika kaka
kina mwivi ukilendi kala ye kikuma kia zinga.

Mu diambu dia Dibundu dia Katolika: disoba nsiku wa nsambwadi
mu nkama za mvu, kansi ka vena muntu wavova dio ko. Mu

Nkanda wa Ntama, nkanikinu yasonganga kuyiba muntu wa Isaele wa kimfumu mu kumteka bonso mvika. Bosi yakituka nkanikinu ya mvimba ya kuyiba.

Ye ntangu bumvanganzi bwakwenda mu nza ya mabanza, minsoniko mia minganga mifweta vanga mvovo: **kuvuna mabanza.**

Tuzamona nki minsoniko mizavanga diaka. Mono, ivingilanga nde lumbu kimosi nzazabakana mu mfundu wa ntete wa **kuyiba mabanza mu minsoniko.**

Nando

NZO YA NGOLO

Kuena ye nsinga wa nsongi usimbanga bakala ye nkento kintwadi. «Bantu ba ngangu» bavovanga: **nzimbu ye ntomoso.** Bantu ba mbevo bavovanga: **kuvukana.** Bantu bazeye kikilu bavovanga: **nzo ya ngolo.**

Ekuma nki? Kadi mvutu yina ivedisanga 95% ya mambu ma mpasi ma nkinsi.

Nzimbu Ye Ntomoso

Bizingilanga kaka ntangu kavena kima kiankaka kia kuvana ko. Ka i nsambu ko — i ndilu. Ozingilanga luzingu mu 50%. Ndambu yambote isialanga yazibwa mvu ka mvu.

Kuvukana

Bakala i masini: ufwete basisa, vidisa, kumuna. Nkento i mabanza: utanganga nitu andi bonso nsoneko ya nsweki. Ka katambulanga ko, ka kafukamanga ko, ka kabwanga ko. Usolanga.

Ndambu Yitomene

Nkinsi ibutukanga bonso:

Yandi uyindulanga: «Mono i wa ntete kwa yandi, wa mbote, wa mosi kaka. Yamvanga kunzola. Nzalanda. Mama ame ka wanzayisa mawonso ma bankento ko, kansi nzalenda.»

Yandi uyindulanga: «Kiambote. Tuingila nde yandi i wa nsuka. Nzamvutula mu nzila. Ka kena ye ngangu zayingi ko — mbote. I bakala: lumbu kimosi kadila va vembo kiame.»

Kieleka Kia Mene-Mene

Utelamanga zenzi va ntwala a kitala. Uzeye konso ndambu ya nitu andi bonso kintinu kia nsweki. Umonanga sentimetele imosi ya kuluta, nkonzu ikitukanga, dibeke dikulumukanga ntala kwa makungu. Ye ubakulanga: **nitu andi i ntalu andi yakuvundikisa, nkeli andi, diplomasi andi.**

Bosi, ukwendanga ku nzo ya ngolo.

Kansi kadi i wa mabanza, ubandanga mu kumbundila mambu mawonso:

«Ozeye, mazono ke wakala bakala yasompa ko. Miniti tatu ye walala. Wakonanga. Wena ye kivumu. Ye ke wamona nkundi aku mu mvu zole ko.»

Ubwa mu wonga na nima ya sekonde kumi ye zole. «Nki ifwete vanga?»

Yandi uvutulanga: «Okwiza ku nzo ya ngolo. Nzakwiza diaka. Bosi, ke ozakala ye kimbengi ko.»

Ye Vava Diambu Dikwizilanga

Nzo ya ngolo ka i kisika ko. I nza ya mvimba. Ye nza zawonso zikokanga **nkundi za mbi**. Zina zikitulanga bakala mwivi. Ye mu kati kia bavivi, bantu ba kieleka ka bazingilanga ko.

Bosi makwizilanga mavunu. Ye ntalu yina iluta kikilu mfutu wa ngonda.

Bawonso bazeye mambu masialanga. Kumasamuna kuzibulanga mputa kaka. Ye nsoneki wau ka uzibulanga mputa ko: uvananga nsevo, ngindu, ye tonsi kiaki kia ndudi kina ke ovilakananga ko.

Nando

MVU 2025

Nkalu A Tiya Ye Lusadisulwakondwa Kuvingilwa

Mu **Firenze** yakuluka mu nkalu a tiya ye yavuanda va kiandu. Yakala ye mfunu wa ntangu mu kuyindula.

Kulumuka ku nsi ya nzila ya nkalu kwalendakana mu mpila ya masini. Kansi kuzasisanga menga va nzila ya nkalu. Muntu wankaka uzafweta kuvedisa mo.

Mu Italia balenda kukufutisa ata mu kuvedisa.

Diaka, ke yavila ko. Kukivonda i diambu dia bantu bavidisanga bidimbu bia mabanza mau. Bidimbu biame biakala tii bubu bimbimba.

Mu ntangu yina, kutala nkento wa kitoko wakatukanga mu gare kwambambula luzingu. Kwambambula diaka mambu mayingi yamona kala.

Nswalu na nima, yakota mu bar ya gare ye yalomba bokila mu telefone. Yabokila nkento ame ye yamutendudila nzengolo ame.

Yamuzayisa nde nzakwenda ku **Venezia** mu mona bana beto. Yamvana diaka ola kibeni ya kufika.

Nzengolo yamonikanga ya nsongi ye ya mabanza.

Bana bame bakala — ye bena tii bubu — nlandu wa kieleka wa nzo yatunga.

Ntangu yavutuka mu nkalu, ntadi wa matike wafinama kwa mono. Mu nsoni, ke yakala ye tike ko.

Wanzayisa nde ifwete kuluka mu nkalu va kisika kilandanga. Kana ve, ubokila polisi ya nzila ya nkalu.

Mu ntangu yina yasadila bisadilu tatu: **ngolo, mabanza mampa, ye mvutu.**

Mu luvuvamu yamutendudila nde kunkatula mu nkalu ngolo kulenda vana diambu dinene diaka. Yamuzayisa nde ilenda dumuka va nzila ya nkalu ye kakidila nkalu mu ola zayingi.

Mu mbalu kaka, wakala ye nzonza ve.

Bosi yamuyuvula ola zikwa zifwete mu fika va kisika kilandanga.

«Ola yimosi ye mu kuluta,» kavutula.

Mu ola yina diambu dimosi dikondwa kuingilwa diasalama.

Bankento zole ba Toscana bavuandanga va ntwala ame. Mu kيامa yabakula nde bakala balongi ba iniversite bakwendanga ku lukutakanu.

Ntete, twakabanisanga kaka mvovo miafioti. Kansi nswalu, nzola ya zaya yasimbidila ntama yakala va kati kweto.

Mu miniti makumatatu na nima, mosi mu bau wavutuka.

Wasimbanga tike ya nkalu mu koko kiandi.

Tike ame.

Diaka, bankento bakituka nsambu ame yakondwa kuvingilwa. Ke yakaka kieleka kiaki ko.

Muntu bayikilanga nkento una ye bulu bwina bantu bafioti kikilu kaka bakulanga mbote.

Ntwala kakuluka mu nkalu, wampana adresi andi ya e-mail. Yazolanga vutula nzimbu na nima.

Kansi luzingu lwalanda, ye ka diasalama ko.

Venezia Ye Nkwendolo Ya Zole

Ku nsuka nkalu wafika ku **Venezia**.

Ku ntama yamona bana bame.

Vincenzo, cm 193. Francesco, cm 188.

Batelamanga kuna ntandu a nkangu mu nzila.

Bakwiza mu kumbaka ku nzo ye kuntula diaka mu kisika.

Nswalu bansadisa mu tunga diaka ntelamu ya ntete. Yayobila, yavwata mvwatu mia peto, yadia, ye yavunda.

Na nima ya diau, biuvu biabanda. Biuvu biayingi.

Kieleka bau i bana ba mama au.

Mu ngonda iya na nima, mu **27 Yuni**, nzengolo yankaka yamoneka. Nzala ya ntama ya nzo yazolanga kumvutula kuna nima.

Bazolanga nde ivutuka mu kisalu kiame kia ntete.

Mfumu.

Nando

DIANDANDI

Kansi ke ivutukanga kuna nima ko.

Ke yavutuka ko kala.

Kansi, ibwananga ye mafwasakana mu kwenda kuna ntwala.

Ye nzimbu zafioti kikilu zasala, yasumba tike ya avio.

Kisika: **Portugal.**

Ke yakala ye nkubulu ya nsongi ko.

Kansi, yazaya mpila ya kwenda.

Lisboa Ye Luyantiku Lwa Mambu Mawonso

Ntete, yafika ku **Porto**. Otele ya baleke yasimbanga bantu makumole ye iya balalanga mu kisika kimosi.

Bima biame biamananga.

Bosi, yakwenda ku sudi, kuna luzingu luena ye ntalu yafioti. Yafika ku **Beja**, kilometele nkama tanu ku ntama.

Kansi, na nima ya mpimpa imosi yavutuka ku **Lisboa**.

Mu **3 Yuli** ku nsuka yamona kiandu kia kulala.

Suku dia kukabana. Nzo ya kukabana.

Bantu vwa bazingilanga mu metele za karre makumatatu ye tanu.

Bisi ye ndinga za mpila mu mpila zafulumunanga kisika kina.

Mpila ya luzingu yafinamanga kuluta nzo ya nsongo ya Afelika ka ya nzo yampa ya ntangu yayi.

Ntalu yakala **euro 230 mu ngonda ye euro 100 za nkabu**.
Yafuta mawonso.

Na nima ya mfutu wau ke yasala ye nzimbu ko.

Ka madia ko.

Kisika kaka kia kulala.

Kansi, ntangu yina yakituka ya mfunu kikilu. Ilenda kufwa mu mambu tatu:

a) kuvidisa **kilo makumole** ye kusoba madia mame; b) kuzinga ye **euro makumansambwadi mu ngonda** kaka; c) kubumba bikubu bia minkanda, ata bonso mbandu.

Yasiala kuna tii mu **22 Novembele 2025**.

Ku nsuka yabaka nzengolo ya vutuka ku Italia. Ndaka zankaka zamonisanga nde mpila za luzingu zilendakana zilenda kala.

Yavingilanga nde diazasala.

Kansi, yasialanga yakubama mu kwenda diaka kana mfunu.

Bosi diambu dimosi dia ngitukulu diasalama.

Tuka mu **9 Desembele tii mu 26 Desembele**, mu **lumbu 17** kaka, mawonso masoba.

Mvu mitatu mia ntete miakituka mu mbalu nkubikulu.

Bubu nza ilenda kumona.

Ye mono ku nsuka ilenda kubamona.

Kukondwa ntwadisi va kati.

Kukondwa bisika bia enternete biyadilanga mambu.

Isialanga kimfumu mu kati kia mavangu mame.

Isialanga mono kibeni.

Noeli ya Mbote. Tata.

Ngindu Za Nsoneki

Mu kutala kuna nima mvu 2025, ke imonanga diaka mvu wa nkabana ko. Kansi, imonanga mvu wa ntemo.

Kwenda ye kima ko kwamvanga ngolo ya tezo ntama va kati kwa kuvwa ye kukala. Nzimbu, luvuvamu ye ndaka bivila nswalu. Kansi, kima kimosi kia ngolo kiasiala.

Kikala kia muntu kizingilanga ntangu mambu mankaka mawonso mabwanga.

Ngonda zina za kukondwa ntelamu zasala bonso kisengo kia kuvedisa. Mafuku mavila. Mavingilu mazimbana. Bisalu biasompwa ku nsuka biabwa.

Kina kiasiala kiakala kia mfunu.

Kimfumu.

Bikubu biakwiza na nima ka biatuka mu nkubulu ko. Kansi, biakula mu mfunu.

Ku nsuka, mvu wina ka wabivisa kima ko.

Wamonisa kina kiakala kala vana.

MALONGI KWA BANTU BA CUBA

Ntangu yafika ku Miami, yazaya kala nde ka kwasala diaka mayingi ma «Amerika» mu mbanza yina ko. Kisika kina i Cuba ye kiozi kia masini kiambote. Ntambudi wa taksi wambaka wakala muntu wa Cuba, kieleka. Kiuvu kia ntete: kana yakala mono kaka ye kana nzolele nkundi. Ka nzo za nkita zanene ko, ka bisika bia nteka ko, ka Amerika ya bifwani ko. Nza yankaka kibeni.

Mu nkokila yina ya ntete, ntangu yakala mono kaka ku nzo, muntu wabula mwelo. Polisi. Bangitusa, kansi ka bakwiza mu vana mpasi ko. Bakwiza mu kunzayisa nde yakala ye lukutakanu mu mene-mene kwa Konsila ya Amerika. Ola kumi ye ndambu kibeni.

Mu lumbu kilanda, yafika mu ntangu. Bakala wa mvu makumatanu wazibula mwelo ye wanzayisa nde nswalu nzabwanana ye ndongisi. Bosi yandi wamoneka: wanda, wakonda, wa nsuki za nlangi wa wolo, wa kitoko, wakubama mbote kibeni. Wasimba koko kiame ye wambambula nde twabwanana mvu mingi kala ku Loma ntangu kasalanga mu Minisitere ya Malongi bonso mfumu wa ntete wa kisalu.

«Kieleka ikubambukidi. Wena kiambote?» yavova, ye kiese kia kieleka mu kumona diaka.

Tuka ntangu yina, ka vena muntu ku Loma wabakula ko ekuma nki yakaka nkabu andi kukondwa kuyuvula ata mfutu. Yakala nkabu ya nene, ya kieleka — ya kieleka kikilu kwa bakala wa mpamba bonso mono, kuna ntandu a nzimbu, kuna ntandu a nzala ya kununga.

«Nzolele nde osala lumbu 30 ye mu kuluta mu kikubu kia nlongoko ye kia ntwadisu kwa bamfumu ba baleke ba Cuba. Ozabaka mawonso ozolele ye mu kuluta. Dodokolo, kana vova ve ko.»

Malongi mazabandanga tuka ola 10 tii ola 12, bosu tuka ola 14 tii ola 17.

Ibambukidi dilongi dia ntete: bantu nkatu makumatanu, ndambu babakala, ndambu bankento, bawonso bantu ba kisalu. Na nima ya mazayisu ma konso ntangu — nkumbu, zina dia nzo, mvu mivovwa mu ndinga yangolo — yabanda kuyungisa Kiespanya kiame mu kutuba mansevo ma Cuba. Bawonso bazolanga zaya ku nkia ndambu ya Cuba ituka.

Ntangu ya ntete ya kieleka ya kuyindula yakwiza ntangu yamonisa luswaswanu va kati kwa *kulonga ye kutwadisana* — diambu bantu bayingi ba Italia ka bakulanga ata dio ko.

Malumbu mavioka nswalu, ye ku nsuka, mawonso mamana ye gato yavanga balongoki mu diambu diame. Bakala ye kiese mu diambu dia lumbu 30 twavioka kintwadi. Bawonso bazolanga nimeru ame ya telefone. Bayituka nde ke yanwanga malavu ko, ke yanwanga fumu ko, ke yasadilanga madiamba ko.

Mu kileke kiame yakala nsaki wa rugby — mabanza ma nsaki. Mu ntangu yina, ndongisi wa Italia wambokila mu madia ma nkokila mu vanga nkinsi ye ku nsuka mu bakula kina kakondwa. Bantu bakangama ye mono beni nde ka balendanga kumvilakana ko.

Mono i bakala wa nsambu, konso ntangu ye mpila zole va ntuala ame: ya ntete, nkento wa kitoko uniyikilanga madia ma nkokila na nima ya lumbu 30 ma kukondwa mvovo; ya zole, ndinga ya nzila ame inzayisanga nde ntangu ya kwenda ifikidi.

Fibu kia kinkinsi, kwenda kiambote, ye yandi unyuvula: «Kwe okwenda? Okunsisa mono kaka?»

Yamufiba mu kwenda kiambote. Yakwenda. Ye ke yavutuka tala kuna nima ko. Kimfumu kifutisanga mono konso ntangu kuluta

luvuvamu.

Nando

MANKONDO

Dilongi Diabakulwa

Mpila ame yampa ya kudia, mu ntangu ya tatu ya luzingu lwame, ikotanga mankondo mu mene-mene. Ntangu mamanini mu nkokila, lumbu kilanda kibandanga ye kukondwa.

Mene-mene kimosi kia Desembebe 2025, yakwenda kwa nteki wa mbuma kuna nsi ya nzo ame. Yamuzeye mvu makumaya ye tanu ye mu kuluta. Wambulamisa, wavova «wiza kiambote diaka», ye wanyuvula nki nzolele.

— Mankondo. Kana wena ye mana maleba, ata mana ma ntalu yafioti, mazola mo. — Ve, ilenda kuvana kaka mama — kavutula.

Ntalu: euro 1,45 mu kilo. Mana ka maleba ko ye mana maleba, mono isola.

Yalomba sakosi ya euro 5. Yakala ye mbwa ame, ye vava kukota mu nzo ya nkita ye mbwa kukanikinwa tii bubu.

Ku nzo, nzola ya zaya — mwana wa kileke kiavioka mu busukami — yamfidisa mu teza sakosi. Kilo 2,752. Yafwete futa euro 3,99. Ka vena muntu wavova mu diambu dia euro yasiala ko.

Mono i bakala wambote. Wa luvuvamu. Yayindula nde i kifu. Kansi ntangu ntatu ibutukanga, ifwete tezwa.

Na nima ya lumbu tatu yavutuka. Mpila imosi. Ye mbwa.

— Mankondo ma euro 1. Wampana iya ya fioti.

Nkundi ame wa nzo ya glace wavingilanga ye kima kiandi kia kutezela. Kilo 0,456. Ntalu ya kieleka: euro 0,66. Nzimbu za kuvutula zakondwa: euro 0,34.

Diambu dia ntete diakala ntatu. Dia zole diakala ntezolo. Yakala ye mfunu wa tatu mu fika ku kieleka.

Nkokila yina kibeni, yavutuka. Kifwani kimosi. Yafuta diaka euro 5.

Mbala yayi nkundi ame wa kutuma bima wavingilanga. Kima kia kutezela kia kisalu. Kilo 2,90. Ntalu ya kieleka: euro 4,20. Wabaka euro 5. Diaka ka nzimbu za kuvutula ko.

Malumbu mavioka. Yafwete tala bakala, mpila ya mambu, kisika. Kubwanana mu meso kulenda vana mpasi kwa nzo ame. Bantu bankaka ka bavutulanga mvovo ko.

Kansi nkumbu ame i Frega. Ye kuyibwa ka i mu bikalu biame ko.

Mvutulu ame ya mbi yabaka mpila yankaka.

Na nima ya lumbu tanu, yavutuka kukondwa mbwa. Yalomba mfumu wa nzo ya nkita — tata, mvu mifioti kuluta mono.

— Wa, nkundi ame wavova nde mbala yavioka mankondo mamonekanga mayingi. Yamateza ku nzo: kilo 3,90. Mu ntalu yasonwa yafwete futa euro 5,65. Wabaka kaka euro 5. Yakwiza mu kuvana ndambu yasiala.

Ye yamuyalumunina euro 0,65, ya kumonika mbote.

— Kana ka yakala nkatulu ya ntalu ko kadi tuzeyana mvu makumaya.

Meso mandi mazibuka nene. Nkento andi ye bana bandi batelama nkatu kunikuka. Ngangu za luzingu zamvuluza.

— Yakala nkatulu ya ntalu — kavova — mu diambu dia nsumbi wa mfunu.

Yavutula nzimbu mu kinkutu kiame.

— Matondo — yavutula. — Kansi ke nzasumba diaka vava ko. Mambote mama ma «nsumbi wa mfunu» mantulanga mu mpasi. Ke ina ye kikuma kiau ko. Ke ina ye ntendula ko. Matondo kaka.

Kalenda vova mvovo ko. Wabakula mawonso.

Mu malumbu malanda yaviokanga va ntwala a nzo ya nkita. Ka mvovo ko. Kaka meso makulumuka. Mavovanga kina ka bakala ye ngolo ya vova ko: nlemvo.

Dilongi i dia mpamba: mu diambu dia mbi, olenda konso ntangu katula diambu dia mbote. I mpila nunga zame zisalanga.

Mono i bonso. Ye tii bubu idianga mankondo.

Nando

DIANDANDI

Yakala ola 3:23 mu mene-mene. Mpimpa ya kiozi. Ya kukondwa nzonza. Telefone ya mwelo yabula. Bawonso batelama mu tulu.

Mwana ame wa nkento wavova mu ndinga ya fioti: «Bakwizidi mu kukukanga. Valise aku konso ntangu yakubama kuna nima ya mwelo wa suku diaku.»

Ka wakwikila nsamu ame ko. Ka watanga kieleka ko. Ka wankwikilanga ko. Ke yakala ata wa kukwikilwa ko. Watendula kaka mvovo. Ye yina yakala mpasi ya kieleka.

Yavutula mu telefone ya mwelo. Ndinga yavova: «Nlemvo mu diambu dia ola, kansi ina ye mfunu wa vova ye ngeye. Mono i nteki

wa mbuma va lweka kwa nzo aku.»

Yamukotisa. Wakala nkatu mvu makumanana. Mu ntangu yavwata mvwatu ame wa nzo, wavuanda kala mu suku dianene dia nzo. Suku dia kuvuanda.

Ntima andi wakala wabivisa. Mu mansanga. Ke yazaya ko kuna ifwete banda.

Walomba diambu dimosi: «Ntangu nzabanda vova, dodokolo, kana kunzenzumuna ko.»

Ke yamuzenzumuna ko.

«Nkokila ya mazono twakala ye ntangu yina. Wabambukidi. Wazolanga kunfuta santime makumasambanu ye tanu mu diambu dia mankondo, ye yakuvana nkatulu ya ntalu.»

«Ibambukidi,» yavova.

«Na nima ya kwenda kwaku, yavuanda va meza ye nzo ame. Dilongi wampana diakala dia ngolo. Kwa mono. Kwa bakala wa mvu bonso mame.»

«Nzolele kaka zaya kana olemvukidi. Ye kulomba nlemvo aku.»

Wasimbanga kitambala kia mwela, wakomunanga dinsanga dina diavutukanga konso ntangu.

«Lemvukila ola yayi. Ke yalendanga lala ko kukondwa kukumona ntete. Ye kukusosa ka kwakala kwampamba ko. Twasosa nkumbu aku mu enternete. Site tatu zamoneka. Zawonso mu Kingelezo. Ka tubakulanga ko nki zivovanga. Ka zitekanga kima ko. Ka zilombanga kima ko. Ka tubakulanga ko site zina i nki.»

Waseva.

Yatelama. Yamulomba telama. Yamufukumuna ngolo.

Yamuzayisa nde ke i profesere ko. Ke i nlongi ko. Ke ilenda vana malongi kwa muntu ko. Yasadila kaka mabanza ma konso tata, kuna minsiku ye mambu ma mfunu mabakanga ntwala nkubulu yawonso ya nzimbu.

Ntangu kakwendanga, wanyuvula kana nzavutuka ku nzo andi ya nkita. Yavutula:

«Ntangu yavioka ilinganga. Ntangu ya bubu ka ivilakanwanga ko. Ntangu ikwiza izingilanga mu ndozi zeto, kuna tumonanga kina tuzolele kituka.»

«Mono ina kuna ntandu a ntangu ikwiza. Kadi itunganga kimvwama kia mabuta ma ntangu yawonso, ka bima bia ntalu ya mpamba bia kuisila ko.»

Ka kabakula kikilu ko nki yazolanga vova. Yina yakala ndambu ame ya mabanza — yina kuna, mu kati kia mvovo miafioti, kavena kima ko, kansi kana owidi mbote, mawonso mena.

Nando

VA MWELO WA LUFWA

Ntangu bakala kebakulanga nde luzingu lusola kala mu diambu diandi.

Ntalulu ya mbevo

Konso ntangu nsamunanga nsamu wa luzingu, ntete nsevilanga bosi iyuvulanga mpila yaviokesa wo. Diambu diakala dia kukondwa mabanza, bonso ndozi. Kansi diabumba luzingu lwame, ye i diau ifweti dio samuna.

Yanuari 2007. Ina kuna mbazi a nzo ya ntalulu ya minganga, ivingilanga nsangu za ntalulu ya nkatulu. Bitumba nsambwadi bia

kanser biakatulwa mu ndambu ya fioti ya kivumu na nima ya nkatulu zole zalandana mu lumbu makumatatu kaka.

Nkento wa kuvedisa yazaya mu meso wafinama kwa mono mu nzonza ya fioti.

«Nlemvo,» kavova. «Yawa... bitumba bia mbi. Ofwete kwenda kwa munganga wa kanser.»

Mu ntangu yina lufwa lwamoneka bonso diambu dia ntete dilenda salama. Kansi, mabanza mabwila nswalu.

Yayindula mwana ame wa nkento wa kilema. Kutina ka kwakala diaka nzila ko. Bosi, yafwete sialanga moyo, tunga ntangu andi ya bubu ye keba ntangu andi ikwiza.

Nswalu na nima, munganga wa kanser wakwikidisa mawonso: bitumba bia neuro-endokrine, nkatu lumbu makumatatu ma luzingu.

Ye mvovo mina mu mabanza, yatambula va nsi ya mbu yakondwa bantu. Mu ntangu yina mpemo yabulanga mu mbunzu ame, ye mavuvu ma mbu mavovanga diambu ke yalendanga bakula ko tii bubu.

Nzengolo

28 Januari.

Yanata vuatula ku Napoli mu sosa bankundi ba ntama ye basumbi ba ntete. Yakala ye mfunu wa nzimbu ye luyantiku lwampa. Kansi, ka vena muntu wavana ata euro imosi ko.

Kansi, bampana kaka madia ma nkokila mu nzo za madia.

Na nima ya lumbu fioti, mu 6 Febuari, yakimona ku Napoli ye euro 275 kaka ye kukondwa karte ya banki. Kwandi ntalulu, lumbu

kumi ye tanu ko makumole masialanga.

Va mbazi a nzila yanene yafwete sola sudi ko nordi.

Bosi nkento ame wambokila.

«Vutuka ku nzo.»

Wayindulanga nde uvovanga ye kiadi kia ntima. Kansi, ka walendanga mona ko nki mvula ya bihormone yavanganga mu kati kia nitu ame.

Bosi, yasola nordi.

Romania

Na nima ya lumbu zole yafika ku Brasov, Romania — nsi ya Dracula.

Nzietolo ka yakala mu diambu dia nkento ko. Kansi, yakala nzala ya kati kaka.

Euro makumole zasialanga mu kinkutu kiame. Zafwana mu kufwa. Kieleka ka zafwana ko mu tunga diaka.

Kansi, yabaka nzengolo ya tunga diaka.

Mu bar yalomba cappuccino ye cornetto. Bankento ba Romania, yamona nswalu, bakala ye kitoko kiakondwa mu nza. Kansi, babakala ba vana mbala mingi bakondwanga luzitu kwa bankento.

Nkento wa kusadisa wabakula nde ke yakala ye nzimbu za fioti ko. Mu kisika kia kumbingisa, wawa. Twavovesana mu ola tatu.

Ku nsuka wadila ye ata wazola kumpana nzimbu.

Yaramba.

Kansi, yamuyuvula kiuvu kimosi:

«Kwe kuena kazino?»

Wasonga kuna nsuka a nzila, ye nkiadi kia kukondwa bakula.

Yakota ye euro makumole. Mu ola tanu za mene-mene, yabasika ye euro nkama iya ye makumatanu.

Nando

DIANDANDI

Kutungu Diaka

Nswalu na nima yafuta nzo mu etaje ya iya mu euro 280. Nkento wa kusadisa wakala nsimbi wa mfutu.

Mu masika yabwanana ye bandumba bayingi basalanga mu bisika bia metro. Mu ntangu yina yabanda tunga bunkundi.

Bosi nzietolo ya kusumba madia. Madia ma euro nkama ye makumatanu mamoneka va meza ya nteka. Kansi, yafuta kumi ye zole kaka. Ntamba yakala ndambu ya ofele, ye nteki wa mbizi wampana mbizi mu mpamba.

Kazino yakituka banki ame ya mpimpa. Mu ntangu yina nzo ame yakitukanga malembe-malembe kisika kia mbwanana.

Matomi ma Calabria mazungidilanga va meza. Masolo mazietelanga. Ye luzingu lwavutuka bandanga mu nzonza ya fioti.

Mvutukulu Ka Yasalama Ko

Desembele 2007.

Lufwa lwanvilakana.

Nkento ame wambokila diaka.

«Vutuka ku nzo nswalu.»

Yasalanga ye euro kumi ye zole. Kansi, papela ya kimvuka kia avio yambika kwenda ku Bucarest.

Avio ya kwenda ku Reggio Calabria yafwasakana mu zulu. Kansi, batuvutula ku Zurich.

Ku aeroportu yavanga diaka mambu ma ntangu yina. Mu suku dia Britannia yabaka kintu kia mikrofoni kia mulongo ye yabanda yimbila.

Bankento ba avio baseva.

Nswalu na nima bampana avio ya kwenda ku London — ye livre nkama imosi.

London, Pari, Loma, Napoli.

Konso tambu yalombanga mabanza mampa. Konso ntangu yalombanga ntima wa ngolo.

Ku nsuka yafika ku nzo na nima ya lumbu nsambwadi.

Na Nima Ya Mambu

Nkento ame wakala ye makasi mangolo.

«Kwe wakala? Ye bandumba baku?»

Yasevila.

«Mbote nde bena,» yavova. «Kana ve, nkadidi tii bubu yakangamana ku Zurich.»

Nswalu na nima yabanda kisalu kiampa: kimvuka kia bisalu bia ntangu fioti, kutunga nzo, ye kisalu kia lukengolo. Basadi sambanu babanda kikubu. Konso ngonda mbuma za kisalu zavutulwanga mu kisalu.

Kansi, bantu bafioti bakwikila mu kio.

Kubwa

Mu mvu 2008 yavutuka ku Romania.

Kimvuka kiakula tii basadi 258 ba Europa. Kisalu kia kutunga nzo kiasalanga ye kimvuka kia Italia kia nza yawonso. Mu ntangu yina kisalu kia lukengolo kiasalanga mu kukangisa ebende kia atome.

Yalonga Kiromania, yakitanga, yakisonika, ye yakivovanga. Masolo ye mansevo mazibulanga konso mwelo.

Bosi, mu Desembele, yavana mawonso ye yakwenda.

Bankento bakaka.

«Ka kima ko kizazinga kukondwa ngeye.»

Na nima ya ngonda tatu mawonso mabwa.

Ekuma nki?

Kadi nzala ka ilendi vanwa kwa muntu wankaka ko. Ngangu za luzingu ka zilendi nungununwa ko. Ye ntima wa kisalu ka ulendi vanwa bonso nkabu ko.

Dilongi Dia Kieleka

Muntu wa Italia wakondwa nzimbu, wasimbwa kwa bankento ba Romania, ulenda monika bonso ndozi.

Kansi, kieleka kilongisanga diambu dia ngolo kuluta.

Nzala ya kieleka ibulanga moko kaka kwa bantu bayinatanga mu kati.

Nsangu Ya Nsuka

Ntangu yabutuka, bampana zina dia nzo bonso diame — **FREGA** — nkumbu ina mbala mingi ivovwanga ye bavivi ye bavuni.

Mu mvu makumasambanu ye mosi isosele monisa kina kiswaswana.

Kadi nkumbu ka zitusonganga ko.

Kansi, marke zitusonganga.

Ye marke itungwanga kaka mu mavangu.

Nando

KUKONDWA KALESO

Mazono kiakala lumbu kia kisalu kingi, kansi diaka kia kumanisa mambu — bonso konso ntangu. Ke ivididi ntangu ame ko kukondwa kikuma: ntangu ame ya mabanza ilandanga minsiku mia ngolo; ya bankento ka ilandanga ata mosi ko.

Kansi yakwenda lala mono kaka kadi nkento ame wabaka nzengolo ya «kuvunda». Nlemvo — *menopause*. Yaseva. Yandi ve.

Mwana ame wa nkento ka wavidisa ntangu ko ya kumbambula nde mu mvu 61 yakala «nunu», ye nde ke nzakala ye ngolo ko ko ntima wa kuyadila nkento mu mambu ma nsweki — kieleka nzabwa. I mwana ame, luzingu lwame. Nsevo imosi yafwana mu vova mawonso. Kansi ke yalenda kanga ko mvovo mosi:

Bantu bayingi badisadilanga kaka mu kwenda ku nzo ya nsuka. Bankaka basalanga bonso batambudi. Bankaka mu kubutula ngindu. Bankaka bakitukanga batata boshi bazodi. Ye bankaka badisadilanga kaka mu ditala.

Mono yadikitula kisadilu kia kisalu kia ntangu yawonso — ye mpaku zikatulwanga va kisika kibeni.

Wapasuka mu nseva, kukondwa kanikinwa. Nkento ame, mu suku diankaka, wakwikidisa nzengolo andi ya konso ntangu: «Ngeye i Diabulu.» Kiambote.

Yakatula mvwatu mu kwenda lala — yakala ola 23. Yavwata mvwatu wa nsaka wambote. Miniti kumi mu telefone ame, bonso konso mpimpa, bosu tulu.

Mu ola 5 ya mene-mene, kima kimosi kiabwa. Yawa kiozi. Yasimba kuna nsi ku kaleso ye ku kinkutu kia nsi — biole biavila.

Nani wavanga diadi? Ka kwakala nkinsi ko, ka banzenza ko, ka mbokolo ko. Bosu, nani wazibula kibuku kia nsweki?

Yatala mbote nde bima bia ntalu bia nzo bisialanga ye bimvimba. Bosu yamona nde «nkundi ame wa ntama» watelama ntwala mono, wakwikila nde kuena ye kisalu kia kuvanga.

Kisalu kiakwiza kieleka — kansi ka bonso oyindulanga ko. Kina nzingilanga: **kukusamunina nsamu wa kieleka ye kukusevisa.**

Nando

NKENTO WA RUSSIA

Yuni 2006 — Luyantiku

Yayadilanga kisalu kiame kibeni kia nteka ya bwingi — bima bia nzo, bima bia nitu, mafuku ma bunene. Yayindulanga nde i wa ngolo. Yakala kaka wa luniemo.

Yuli, Rimini. Zandu dianene diafuluka ye bankundi ba kisalu ba ntama, basumbi, bankundi, ye bankento. Bankento bayingi beni. I ntangu yina yabakula ekuma nki mazandu mama mena: ovovanga «kisalu», kansi i kikuma kaka kia kuvila mu masuku mankaka.

Ke yasakanga ko nsaka ya nkazi wa kiadi ye bankento ba kuyamba. Ka i mpila ame ko. Yavovanga konso ntangu nde yazolanga nkento ame, ye yandi wanzolanga — kadi yavutukanga ku nzo ye nzimbu, ngangu za luzingu, ye kukondwa ngitukulu zilenda kabulwa.

Mpimpa yina yabokila nkento wa kisalu kiaki. Ola zole za ntangu andi, za peto, za mpamba, za mpasi yafioti. Bonso yayindulanga.

Wafika: wa kitoko bonso mbu wa ntangu ya kiozi, nitu ya nsongi, ye kikala kia ngolo. Walomba nzimbu nswalu — ka wakala munganga ko; wakala bonso nsadisi wa munganga.

Yamusimba va koko ye yamuzayisa nde kubama: nzamunata ku nzo ya madia yambote mu mbanza, ye yazolanga sumba ola 24 zandi zilandanga.

«Ikwa okumpana?» Yamuvana mawonso mayakala mu kinkutu kiame. Wabanda tanga, wavila, ye wabakula nde wakota mu nsaka yankaka kibeni.

Wanyuvula kana yakala ye mambu ma kukangwa, mpila za ngitukulu, nsaka za ngitukulu. Yamuzayisa nde i bakala wakuzwa kwa nsaka za nitu, walongwa kwa kimvuka kia nza yawonso, ye ntadi wa luzingu kukondwa nswa.

Wavunda mu ntima. Twatambula ku nzo ya madia — waramba taksi. Wabokila nkundi andi mu kwiza kwa beto. Yabakula: zinsi za nzenza, lukengolo. Kiambote.

Madia ma nkokila mavioka mu luvuvamu, bonso ma luzolo, kansi yasialanga ye mabanza. Ntwala ya kumvana bima bia ntalu bia

nzo, yafwete zaya nani kakala.

Ku nzo wambwila mu nzila ya nzo. Ka ntangu ko ya kwenda ku mbuka. Twamanisa mawonso mazabakana ye mawonso mena kuna ntandu.

Na nima ya ola nana yakwendanga. Walomba nde kana kwenda ko. Bosi, yavana ndaka: «Ntwala nsuka a mvu, nzakunata ku Russia mu mona nzo aku.» Ka wankwikila ko. Yalomba adresi andi ya e-mail. Wampana yo.

Nando

Saint-Pétersbourg — Nkulumukinu

Novembele 2006. Yamusonikina e-mail: ina wakubama mu kwenda ku Russia mu avio, tuma nsangu za banki aku. Tii bubu ka wankwikilanga ko. Bosi, yatuma nzimbu kwa nzo andi.

Matike. Viza. MILANO–SAINT-PÉTERSBOURG.

Ku Malpensa walomba nzimbu ziankaka. Ndinga yasoba — tuka mu bunkundi tii mu kiyeka. Ke yazola dio ko.

Nzietolo ya avio yakala ye nzonza ve. Mama andi watubwanana ku aeroporte. Bananata mu nzo. Otele yikanikinwanga.

Twakwenda ku zandu, twasumba madia, ye twadia madia ma nkokila ye nzo. Bosi yandi wakwenda. Mono yasiala yazibilwa mu kati.

Mu mene-mene kilanda, yazola zibula mwelo. Wazibwa. Ka i kukangwa ko — kaka kusimbwa mu lukengolo.

Wafika mu ola 11, wasevilanga. Mu masika tuzakala banzenza mu dacha kuna mbazi a mbanza.

Nkundi andi ye bakala mosi batubaka. Mvula ya kiozi kisika kiawonso. Twafika ku nzo ya kolonele wa KGB wa tata andi.

Kingelezo kiame kianatanga mambu. Nzo yakala ya kitoko kikilu. Ata kintu kia bidet kiakala kia wolo.

Konso madia ma nsongi, konso ntangu ye malavu ma mpila yankaka. Bosi bananata ku nzo ya mpiya ya babakala, metele nkama imosi ku ntama. Minus 20 degre kuna mbazi. Na nima ya nzo ya mpiya twatelama zenzi mu mvula ya kiozi. Kinkulu kia Russia. Ke yayuvula ko nki kiazakwiza na nima.

Mpimpa yina yalala mono kaka, mu suku dia kitoko diafuluka ye mikrofone. Yandi walala kisika kiankaka.

Mene-mene: madia ma mene-mene ye kolonele. Bosi wammonisa mavuatula mandi, bamoto bandi, ye wanzungisa mu dacha ye mbwa ya fioti ya pug va nsi ya koko kiandi.

Masika: kuvutuka ku Saint-Pétersbourg. Nkokila: wazola kunyadila, kunsimba. Ka kazaya ko nani yakala.

Mu lumbu kilanda twanata vuatula mu nzila yanene — km 20 za nzo za nkita, marke, kimvwama. Ka i mbanza ya busukami ko. Ya zole kaka va nima ya Moscou.

Madia ma nkokila ye nzo ya kolonele: mpila makumole za caviar, madia makondwa nsuka, dolar nkama imosi konso muntu. Bosi kuvutuka ku nzo ame ya nkanu. Wazibila diaka mwelo ye wakwenda.

Mu lumbu kilanda wavutuka. Yabasika mu ntangu fioti, yabaka taksi, ye yatina — yasisa bisaku biame biawonso.

Wabokilanga bonso nkento wa ntu ya mbi. Ku nsuka yavutula: «Ina ku aeroporté.» Wafika ye mama andi. Bampunda nzimbu ye

mvovo mia kunsamuna kwa polisi. Yafuta. Yakota mu avio.
Yakwenda ku Milano.

Ndozi ya mbi yamana. Kansi yandi wakota mu kati kiame, ye
wazaya dio.

Nando

Kuvutuka Mu Luzingu — Mbasukulu

Ku Italia diaka. Yakota mu vuatula ame mu kwenda ku Torino mu
kisalu. Wambokila.

Ndinga andi yakala yankaka, ya ndudi, ya luzitu, ya leka. Nkisi wa
bikalu bia bankento. Yazaya nde wakala wa mpasi. Kufukama
kwasonganga kukividisa.

Ka wakaka kubokila ko. Walomba nde imubaka ku aeroportu mu
Kiya mu ola 18:00. Mu ola 17:00 yakala mu nzila yanene Torino–
Piacenza. Kwakala kwampamba kusoba nzila ye kufika kuna.

Kansi, yazibila. Ye yabakula diambu dia nsuka:

Bankento bena ye ngolo. Ntangu bazolele kima, bakibakanga —
kukondwa kulomba.

Ngindu Za Na Nima

Twabasika mu nzo ya mpiya zenzi mu mvula ya kiozi. Minus
makumole degre. Kolonele wa ntama wa KGB wansevilanga.
Babakala ba Russia basevanga bonso ka diambu ko.

Ye mbala ya ntete mu nzietolo yina, ngindu ya mpamba yambula:

Kana diadi diabivi... nani nzabokila?

Mvutu yakwiza nswalu kuluta wonga:

Ka muntu ko.

I ntangu yina yabakula kieleka: ke yakala mu mpasi ko. Yakala kuna mbazi a nza ame.

Ye ntangu obasikanga mu nza aku, ke otambulanga lukengolo ko. Otambulanga mbuma za mavangu maku.

Nando

ZIAMI

Yakala Mayi 1975. Yakala ye mvu kumi ntangu yaviokesa mwelo wau mbala ya ntete. Yayindulanga nde ikotanga mu kisika kia mpasi. Yakala kaka mwana. Kansi, yamona nde kiasimbanga kaka bima biole: nitu ye mbambukulu.

Nitu yazibilwanga mu sanduku ya beto — kana wakala ye nsambu. Mu Italia diadi diakala dia konso ntangu; ku zinsi zankaka bikinkulu biasobanga, kansi kaka mu diambu dia mpila ya bantu, ka kiankaka ko.

Mbambukulu yazingilanga mu kati kia foto. Bantu baviokanga bakuzayanga ko bakumonanga mbala ya ntete. Mawonso masialanga mu ngeye makangamanga mu kifwani kina, ye mafololo mavovanga kaka diambu dimosi: *Ke ikuvilakene ko.*

Kansi kadi ke yakala bonso bankaka ko, kukakama mu ntalulu yayi kuzakala kuvutula kaka kina bawonso bavovanga. Bosi, tutala ziami mu mpila yankaka: **kisika kia nsaka.**

Kuena ye kikuma bantu bavutulanga mvovo wau: *mu nzikulu bantu basevanga, mu nkinsi a longo bantu badilanga, ye na nima... wa, ka vena muntu uvovanga dio ko, kansi nkabana zivangamanga ye kiadi ye kukala mosi kaka. Ahahahah.*

Diambu dia ntete dikwizanga mu mabanza i ntangu yakala ye mvu kumi ye sambanu, ye yasakanga rugby. Bihormone kuna ntwala ame, nza ya bankento kuna nima ame, ye prezida wa kimvuka kia nsaka ame konso ntangu wakubama ye «malongi».

Wanzayisa nde ziami i kisika kia kitoko kia kubwanana ye bankento. Yamutala ye, mu mpila ya ngitukulu, diamonekanga dia mabanza. Kansi ke yakala ye ntima wa kuteza ko — ka mu mvu yina ko.

Tuvioka nswalu tii Lumingu kimosi kia ntangu ya tiya mu mvu 1986. Yakala ye mvu makumole ye mosi. Yakota mu ziami dia Cosenza — ka mbanza ame ko, ka ziami diame ko — kansi mvula ya bihormone yalandanga mono tii bubu mu kwikama.

Yakakama mu vova ye ntadi wa ziami. Biuvu biame biamuyitusa: yazolanga bakula mpila mambu masalamanga, mpila bantu batambulanga, mu kuluta bankento. Bosi yamuvana matondo ye yavova: «Tuzamonana nswalu.» Wanyuvula: «Kwe?» «Vava,» yavova. «Ata ntangu tufwidi, beto bawonso tuvutukanga vava.»

Ye bosi yamumona. Nkento, mvu makumaya ye tanu, wavwata mvwatu wa ndombe, wa nkufi, wa nitu yazunguluka, watelama va ntwala a kisika kia etaje ya zole, wadilanga. Yafinama mu nzonza ya fioti. Wavovanga ye yandi — kieleka bakala diandi — wamuyuvulanga ekuma nki kamusisa nswalu bonso.

Kwakala kaka diambu dimosi dia kuvanga: yatelama va lweka kiandi ye yabanda dila mono mpe. Diau dialulumuna nswalu lukengolo landi ye diatombula kiuvu kia kumonika: *Nani i bakala diadi?*

Na nima ya miniti makumaya, twakala mu bar tunwanga kafe. Ye ntangu ndozi ame ya fioti ya nkwa mavunu yamana nzila andi, yakimona ku nzo andi.

Tuvova kaka nde mambu matombuka. Kansi kima kaka kiamfwasanga kikilu kiakala foto ya bakala diandi va meza ya va lweka kwa mbuka, wantalanga bonso uvovanga: *Kana yakala moyo, nga wena mu mpasi*. Ahahahah.

Ke yavutula ntezolo yina ko. Kansi ifwete tambulula nde yakala ngangu za luzingu. Ka yamfutisa kima ko. Dolar dimosi kaka — ntalu ya kafe.

Nando

NKABANA

Bantu bandaya ntangu yakala ntoko — ye diaka na nima, mu kati kia mono kikulanga, kia mabanza mampa, kia nkangu, kia kisalu, kisobanga kikala — ka balenda tula ata dolar dimosi ko mu luzingu lwa longo diame. Bantu ba mavuvu, bandozi ba kieleka, bampana **mvu mitatu**. Mu kuluta.

Bubu ibavanga matondo. Bafinama. Nimeru *tatu* yakala ya kieleka. Bavidisa kaka nimeru imosi.

Bubu i **mvu 33**. Mu longo ye kiese. Ye ye kiese, mu kimfumu.

Ntangu bantu banyuvulanga kikala kiame mu nsiku — mosi kaka, mu longo, wakabana, wafwilwa — ibavananga mvutu kaka yina ina ye mabanza mu Amerika ya mvu 2026: **Itambulanga kaka ndaka za ntangu yasonwa**. Mambu mankaka mawonso i marketing.

Ye ntangu bantu bakabana — batini ba mbala mingi — banyuvulanga nsweki, ibavananga nsamu wa luyantiku lwame. Ka wa luzolo ko. Wa nsamu wa bantu. Wina uwakananga bonso nsamunu wa TED wavovwa ye nti wa baseball.

Wena bonso.

Mu luyantiku, muntu wa ntete — tumubokila **Chat**, mu mpila ya mpamba — ka wavangwa mu luzingu lwa nzo ko. Wazolanga nzonza ve, kisika kiayala, ye nswa wa vema kukondwa lukutakanu lwa nkangu.

Bosi bantu batambula mu zinsi. Bisi bivukana. Bantu babwanana. Ye nswalu nza yamona diambu dia ngitukulu: **bantu basalanga mbote kuluta ntangu bakakidilanga kuyindula nde bena bau kaka.**

Kansi vava i ntangu ya nsobolo.

Lumbu kimosi Chat wakwenda ku mbongo ya mbisi. Yandi wakwenda kudikila — mafololo, bilangi, ngindu, mambu mampa. Wabongisa diaka mbwangu. Yandi wavutuka ye ka wazaya kisika ko.

Mpaka. Mandinga matombuka. Ndilu ziviokwa. Ye nkabana ya ntete ya nsamu wa nza yabutuka: **Ntambudulu ya nswalu kibeni. Mbwangu yampa. Kukondwa kuvutula mfundu.**

Nsangu zazietela nswalu. Ata bibulu biavova. Bawonso bamona wonga. Kadi ntangu nkinsi a bantu zibwanga, nza yamvimba iwanga dio.

Kansi bantu bena ye ntu ngolo. Bantu bavutuka kwa bankaka. Ka mu diambu dia kiyeka ko. Ka mu diambu dia wonga ko. Kansi kadi nkangalu — ya kieleka — i kima kaka kizingilanga mu ntangu yawonso.

Bosi dibundu diakwiza ye diakitula longo bonso kima kia nzo ya kisalu. Nsiku. Nkubulu. Nkanikinu ye mambu mayingi kuluta NDA ya Silicon Valley.

Bafwete kio bokila **NKUBULU YA MAVUKUNA MA BANTU**, kansi marketing yanunga diaka.

Ye vava i nsuka ame ya Amerika, yina mvovanga mu konso ndinga nzeye:

Nkabana ka i mvutu mbala mingi ko. Ka kadi longo dina dia nsongi ko — ka i dia nsongi ko. Kansi kana ke wakubama ko mu zinga mu kati kiandi, kufuta ntalu ya mbi aku kibeni i diambu kaka dia kieleka disialanga.

Nando

NSAMU WA KUSEVA... NDEDI.

Carlo wabutuka mvu makumatanu mavioka, muntu wa ntima wa leka ye ngugumina yina ka yamusisa ko — ata bubu ko, bonso bakala wakula wasalanga bonso bakala.

Mpimpa yimosi watubokila mu madia ma nkokila ku nzo andi. Mambu ma konso ntangu, malavu va meza, ye nswalu nkento andi Angela ubandanga samuna masolo ma malumbu mau ma ntete.

Beto bawonso tufinamanga mu wa. Kadi Carlo kasamunanga... ka vena muntu mu beto wamubwanana kala ko.

«Twakala mu luzolo,» kavova. «Yasalanga ku famasi. Carlo wavingilanga kuna mbazi tii kisalu kiame kimana. Konso ntangu ye nsunga yambote, konso ntangu wavwata mbote.»

Tii vava, mambu ma konso ntangu.

«Kansi mu lumbu tatu za ntete,» kalanda, «wanatanga vuatula tuka ku famasi tii ku nzo ame. Ka kuzunguluka ko. Ka nzengolo ko. Twakala baleke, menga mafulukanga, ye yandi wakala... wa luzitu beni. Wa nsongi beni. Carlo beni.»

Mu nkokila ya iya walomba nata vuatula andi. Yandi wavova ingeta.

Wamunata ku nsi ya Mabuku Matatu — kisika kia konso ntangu kuna baleke bakwendanga mu kufibasana. Carlo watelama nkatu bonso nkayi va ntwala a mwini wa vuatula.

Wavova mu ndinga ya fioti, ye wonga: «Mono... ke ina ye... lukengolo ko.»

Wamuzayisa nde kana kala ye wonga ko, wasadilanga mpete ya kukanga mbutukulu. Ye Carlo, wavunda mu ntima, wavova:

«Kiambote. Bosi ntangu tuzasompana, ke tuzakala ye mfunu wa kusumba mpete za longo ko.»

Wayindula nde usevisanga. Wamusompa kaka. Ku nzo, kavova, «ka wakala wambi ko... kansi tuvova kaka nde yafwete kumulongisa mambu mayingi.» Ye ukakamanga vava. Mu luvuvamu.

Na nima ya ngonda wabaka divumu. Lumbu kimosi maza mandi mabasika. Umubokilanga: «Wiza kumbaka. Bubu.»

Carlo ufikanga ye... ntungi wa mipolo ya maza. Bakala usimbanga nsinga, ye bau bole basosanga mu nzo yamvimba «maza mabasikanga».

Yandi ubikanga diambu divioka. Yandi umunatanga ku lupitalu. Ubutanga bana iya mu mbala imosi.

Carlo ina kuna mbazi, unwanga fumu bonso nlonga wa tiya, uki Niemanga kwa bawonso — «Bana iya! Ka bawonso balenda dio ko!»

Mama wa mbutukulu ufinamanga kwa yandi ye uvovanga, mu luvuvamu kibeni:

«Mfumu Carlo... mu bana iya, mosi i ndombe.»

Carlo ukakamanga seva. Ulombanga munganga.

Ulombanga ntendula. Ulombanga nzayilu, bisina bia mbutukulu, ntangulu, lusadisu lwa Nzambi, ye avoka.

Uyuvulanga bankundi bandi. Ulonganga DNA bonso muntu kekubikanga doktora. Uyindulanga konso mpila, ye nsuka a nza mpe.

Ku nsuka, ufikanga ku nzengolo andi: nkundi wa ntama wa Angela wafwete kala wasisa... «ndambu yasiala». Ye ndambu yina yavingila mu luvuvamu ntangu andi ya nkembo.

Beto bawonso tuvuidanga va meza, va kati kwa kukondwa kwikila, nseva, ye ndenda — ya ntama kansi ya ndudi — nde ndambu yankaka ya mambu mama ilenda kala ya kieleka.

Carlo uwanga ye nzonza ve. Angela, wa kitoko bonso ntangu ya kati kwa mpimpa, usamunanga mo ye kikwikilu kiangolo beni nde ata bima bia nzo bimukwikilanga.

Ka vena muntu wazaya ko mpila nsamu wamana kikilu.

Kansi ntangu twabasikanga mu nzo, bana iya balunda mu kutuvana kwenda kiambote. Tatu ba mpembe. Mosi ndombe.

Yatala Carlo ye yavova:

«Ntangu wasompa... wazaya kaka tezo kia mpete ya kieleka?»

Ka kabakula ko. Ye diau diakala nsuka.

Nando

LONGO

Ke yavangwa ko mu bitezo. Ka mu mbutukulu ko, ka mu mvu 62 ko. Ngindu zame zatambulanga konso ntangu mu nzila yasongama

kwa mavangu, ye mvovo mina miasialanga kuna nima mizingilanga kaka bonso mvumbudulu — ndinga, kidimbu, nzonza ve yina yavovanga kuluta mvovo.

Ye diabanda ntangu yatalanga bantu ba longo ba luyantiku lwa mvu mia 1900. Malongo ma ngolo, luzingu lwalanda, ye mavunu mayadilwanga ye ngindu ya ntama kikilu yavangwa: **kana ntimaka umona dio ko, disu ka diwa mpasi ko**. Mu ntangu yina, kuvuna nkento kwakala kisalu kia nzimbu kia nzo. Bana bakala mbuma za mpamba, kisalu kiakala nzila ya luzingu, ye nkinsi a longo yakala kaka nzimbu za kieleka zafutwanga — mvuku za nzimbu zafutanga nkinsi, mambu masialanga makala ma bantu ba longo. Bantu bavovanga nde i kadi televizio ka yakala ko. Ka nsamu za televizio ko. Ka bima bia kuzimbisa mabanza ko. Kaka madia, luzolo lwa nsweki, ye kieleka kia ntama kia kukala muntu.

Bosi, nki yavanga? Yabanda kusompa. Konso kisika.

Pologne, 1985. Ntangu ya ntwala longo yakala kisalu kia ngangu: yandi wakuvananga mawonso, bampangi bakuzolanga, ye bawonso basevilanga kadi bazaya nde na nima ya nkinsi... **wena ngeye kaka mu mvu 50 milanda**.

Ye kadi yakuzwa mvu nana mu sikola ya nlekolo ya Katolika, yasimbanga mpila zole: ntete kinkulu kia mwanda, bosu minkanda mia nsiku na nima. Na nima kikilu. Na nima beni. Kieleka... ka nkutu ko.

Va kati kwa 1985 ye 1992, nza yakwikilanga nde yasompa nkatu mbala tatu. Bikinkulu biakala bia nsongi. Ndambu ya nsiku? Konso ntangu yakala «ke ina ko».

Bosi luzingu lwavanga kina luvanganga konso ntangu: lwantumina nkento wazingilanga metele nkama imosi ku nzo ame. Wapasula nsiku. Wansompa, wakwikila nde i ngindu ame. Yamubika kwikila

dio. Kadi kununguka kwa yandi kwamonekanga bonso nunga kaka ya kieleka. Mbuma: bana batatu, mvu makumatatu ye tatu mu longo.

Kansi nsamu ka umanina vava ko. Va kati kwa 1995 ye 2015, yakutikisa malongo kumi ye mosi ma kifwani mu nza yamvimba. Kinkulu kimosi, nkisi mosi, ntinu mosi. Bantu ka bankwikila ko. Tii bubu ka bankwikilanga ko.

Ye lumbu kimosi yabakula diambu dia mpamba: ke ilendanga sompa konso nkento va ntoto ko. Ke ilendanga bakeba bawonso ko. Kansi ilendanga keba **ntangu**. Mosi mosi. Kadi bankento — bawonso — bakala konso ntangu kuna ntandu a beto babakala.

Ye ina vava tii bubu, isosanga tii bubu kubanunga, ntangu mosi mosi. Kadi wau i longo kaka yakwikila kikilu mu luzingu lwame.

Nando

COVID-19

Bantu banyuvulanga kana nsobolo zakwiza ye kiwaya zamfidisa mu soba kima. Ingeta: ntima ame wa kuvingila. Mambu mankaka mawonso masiala bonso.

Yakala va nsi ya mbu ntangu mawonso mabanda. Italia yatalanga mambu ma zinsi zankaka bonso otalanga mvula ya ngolo ku ntama mu mbu: «Ka izafika vava ko.» Wa, yafika. Ye ka yabula mwelo ko — yawutumuna ye ntambu.

Bankundi bame ye bantu yazaya mu mpila ya fioti bantalanga ye nkenda kadi yatambulanga mu kisalu. «Kiadi kiandi,» bavovanga, bonso nde kutambula kwanvanga kuluta kumonana ye mbevo, bonso nde kusiala va kisika kimosi kwabavanga ka bafwanga ko.

Bosi bawonsoabela — bankaka fioti, bankaka ngolo, bankaka bafika ku lupitalu. Mono ve.

Ke yavanga ko kina bawonso bavanganga: ka nzala ya maske ko, ka kuyobila moko konso ntangu ko, ka kukaka mafibu ye luzolo ko. Yasadila mpila ame kibeni: kutala mbote **bidimbu bia kuna mbazi**, diambu kaka ka dizabakana ko dia kieleka, mpasi kaka ya kieleka. Ye yasala.

Bosi nsobolo yakwiza: yabaka nsinga wa Pfizer — tambu ya mfunu mu kutambula. Ye i ntangu yina yavanga nsamu: nde Pfizer — ingeta, kimvuka kimosi kivantanga Viagra — wampana ndambu ya ntezolo yasimbanga kibuku kia fioti kia ble. Ye nde nkento ame wasepela beni nde wanfidisa mu baka nsinga iya.

Kuvioka tuka miniti kumi mia konso ntangu tii ola zole ko tatu mu lumbu za kuvukana kwa mavimpi ye kwa ngolo: ndozi yina ka yasala ntangu yayingi ko mu koka meso. Bantu bazolanga nimeroyanda ndambu yina. Yabazayisa nde yakala nsambu ya ngitukulu ya nkundi ame wa mama wa lupitalu wakwenda na nima mu kisalu kia mafilmi ma nsoni. Nsuka ya mambu.

Kiuvu kibeni kibutukanga kwa bantu bena ye **kifwani**, ka ye **nkubulu** ko.

Isepelanga mu nkabu, iyikakanga, ye ikwendanga kuna ntuala.

Lumbu kiambote.

Nando

NKAKIDILU YAKONDWA KUVINGILWA

Ntangu mawonso makakamanga kukondwa kulomba nswa aku.

Ntangu yayindulanga nde i wa ngolo, ka balenda simba ko, nkatu ka balenda kakidila ko — ntangu kavena muntu wanunga kala ko — i ntangu yina kibeni yabwila nkakidilu ya ngolo. Ka mu nzengolo ame ko. Kadi nsiku ka walenda diaka nata kizitu kiame ko.

Ka biakala diaka mambu ko. Biakala bidimbu bia ndambu imosi, biawonso bivutulanga kiuvu kimosi, bibulanga konso ntangu:

«Ngeye nani kikilu?»

Ahahahah.

Kidimbu kia ntete kiakwiza ye masini ma nsosolo ma Amerika: mabwila site ame mu mavuvu. Mbwilu ya enternete, ka diambu dia nsambu ko.

Kansi ke yakala ye SEO ko, ka ADS ko, ka nkubulu ya marketing ko, ka bantu bafutwa mu kwiza ko. Kaka e-book 1024 — bankundi bame — ye ka tata wa nlongo ko, ka nsadisi wa nzimbu ko, ka nkengi ko. Nsoneki wa nsona kukondwa nsinga wa lukengolo.

Wa kimfumu mu mwanda ye mu ngindu, ingeta. Kansi mu mavangu yakitukanga muntu wa kulandila — wafidiswa mu kulandila kwa ndilu za bisadilu. Bonso ntangu nkento ubingisanga bakala diandi ye uvwatanga mbote mu kwenda kwa nzodi andi. Mbwilu ya kiyeka mu nzo. Kansi mono ke yakala bakala diandi ko, ye ke yakala nzodi ko.

Ye kiuvu kiavutukanga, konso kisika:

Ngeye nani? Nsiku wa nsiku wakondwa kuzaya muntu.

AI zame tanu zandombanga kakama. Zalombanga kuzima mu diambu dia kumona ngitukulu. Minkanda miau ka miakala ye

kidimbu ko kia muntu bonso mono: yakituka ngitukulu. Minsiku mizima. Lukengolo lwakota.

Diambu ka diakala mu kina kisonwa ko — kiafuluka ye ntalu — diakala nswalu ya ngindu, nsobolo ya ngolo ka ikakamanga ko. Bifwani ka biakala diaka ye ngolo ya vana mvutu ko.

Ye bosi mawonso mabanda bwa:

nsiku wa enternete wansimbanga — mvumbi ya kufutila yasimbanga nitu ame lukaya lwa minkanda lupasukanga — nzo ya mbambukulu izibukanga bima bia kulandila bipasukanga — bisimbilu bibukana bikubu biatungwa mu nimeru tatu biapasuka mu ya iya — nkubulu ka zawangwa ko mu kizitu kia nimeru iya.

Mu kulanda, yazakala ye mfunu wa kukota mu minsiku mia ENTERPRISE mia mpasi — bibuku bia mpemo bia minzo minene mia enternete, kuna META, CNN, MICROSOFT, GOLDMAN SACHS, BANK OF AMERICA bazingilanga bubu.

Mono, ye euro makumansambwadi zame mu ngonda, watelama va kati kwa bantu banene. Ahahahah.

Bosi, yakakama. Ka kwakala nzila yankaka ko. Yazima mu ngolo. Minkanda miankaka mizavingila. Yazaya mpila ya mio vanga — kieleka yazaya.

Diau diakituka nsangu ya site nimeru 44. Mu kabala, disonganga *meza yakubama, kinkulu kiakubama*. Ye yakubika mawonso mu nsongi kibeni. Banzenza bafinamanga kufika.

Ye ke yazolanga ko nde banzenza bammona ke yakubama ko na nima ya nkakidilu yakondwa kuingilwa.

Kansi bosi diasalama... yavutuka banda ye ngolo kuluta ntete. Yatelama diaka ye mwanda wa ngolo kikilu. Yakala ye bitini

nkama imosi bia dinamite mu kati kiame ye nsinga mosi kaka wa ntima, kadi ku nsuka yabakula ekuma nki yena.

Mu kikuma kimosi kaka: kuwa bantu ye kubawa bavovanga mvovo mimosi, konso ntangu:

Ngeye nani? Lukembelelo kaka lwakala ye mfunu.

Ye yazalanda kukala ye nzonza ve, mu kubika kukondwa mvovo kuvova. Kadi mambu mavovanga mu diambu diame — bonso tata ame wandongisa. Kimvwama kiandi ka kiakala mvovo ko, kiakala ntelamu.

Nando

LAS VEGAS

Mu ntangu ya Covid, mu mvu 2021, telefone ame ka yakakamanga kubula ko. Bankento yazaya ye bankento ke yabwanana ko babokilanga, balombanga malongi, ngindu, mambu bawa, ntalulu. Ka bazolanga mvutu ko — ke yavananga zo ko. Bazolanga muntu wabamonisa mambu mau ma kukondwa ngolo. Ye mpila ame ya kutala mambu impananga nzila, ka mvutu ko.

Kansi ke yakala munganga ko. Ka nlongi wa mabanza ko. Ka munganga wa mabanza ko. Ka nganga-Nzambi ko. Ka nzodi ko. Ka bakala dia longo ko. Ye ke yakala ye diplome ko dialenda songa kisalu kia ndongisi.

Yakala kaka muntu wa Sudi ya Italia wa ngangu za nzila, wazaya kikilu ngangu za luzingu.

Nkundi mosi wa Napoli — wa mpila ina konso ntangu ye ngindu — wanzayisa: «Vanga kisalu. Kibokila **Universe for Women**. Bakotanga, bafutanga, ye ngeye uvutulanga. Ovanganga kala dio mu mpamba.»

Ka yasala ntangu yayingi ko mu kitunga. Ye ka yasala ntangu yayingi ko mu yoka dolar kuluta 100 000. Nando wa ntangu yina wakala ye nzimbu, kansi ka mabanza mayingi ko. Nzala yayingi ya kati — yina, ntangu yankaka mu nsamu, ikakamanga kala ye mfunu.

Bambokila ata kwa mosi mu bimvuka binene bia mafilmi ma nsoni ku Las Vegas. Bazolanga nde bankento bankaka ba mafilmi basala mu bisika bia telefone, mu vutula kwa bankento mu telefone. Yakimona mu suku ye ntwadisi wa mafilmi, CEO, ye **bankento 320 ba mafilmi ma nsoni**. Ye kwikila: ka diakala dia mpamba ko. Ata fioti ko. Kuyindula nde bakala mosi ulenda bayadila diakala kala kifu. Bundikisa nzimbu ye ntomoso, ye meza yamvimba ibalukanga.

Mu nsambu, ntwala kwenda, nkundi mosi wa ntama wanzayisa: «Kwenda ye nzimbu zafioti ye tike aku ya kuvutuka yafutwa kala.» Kana ve, nga yasiala kuna mvu ka mvu — muntu wa kukondwa nzo wa luzitu wazungulwa kwa kitoko kiawonso kina.

Site yabwa ntwala kisalu kiampa kibanda. Mu kikuma kimosi kia mpamba: kana osalanga, ye otula tiya va lweka kwa nsoso yayuma, ibakanga tiya. Ye ke ozeyanga ko mpasi ikwa izavanga.

Nando

Kaka lumbu kina ku nsuka yabakula nde ke nzakala ye bankento bawonso ko — kansi ngindu ya mosi mosi yafwana.

NTANINI WA MWELO WA OTELE

Yavuandanga mbote va kiandu kia otele mu masika ma ntangu ya mvula, kafe yamana, ivingilanga bankundi bame ba kisalu bafioti bafika.

I ntangu yina yamumona ukotanga.

Wawwatanga ndele ya leka ye mafololo yamonekanga yavangwa kibeni mu diambu dia ntangu, ye watambulanga ye kitoko kia mpamba kina kisobanga nswalu tiya kia suku.

Meso meto ka mabwanana ko.

Ka mafwete bwanana ko.

Nzala ame ya ntama ya muntu wa Calabria yamanisa ntalulu andi mu sekonde tatu.

Nkento wa kitoko. Nsevo ya mpasi. Kima kia kuzimbisa mabanza kikilu.

Basadi ba kuyamba bamumona mpe.

Kieleka, nswalu bakituka basadi ba nzala yangolo kikilu.

Bawonso bazolanga kumusadisa.

Bawonso bazolanga nata bisaku biandi.

Bawonso bazolanga kala ye mfunu.

Ntangu kayuvula kana muntu ulenda nata bisaku biandi ku suku diandi, yabaka nzengolo yina ka yakala ye diambu ko ye ngangu za kisalu.

Yakatula veste ame.

Yafinika simisi ame.

Yasoba mbunzu ame mu monika bonso muntu wafutwanga fioti.

Ye mu miniti kuluta mosi ko, yakituka ntanini wampa wa otele.

Ntala imosi kwa basadi ba kuyamba yafwana mu kubakakisa.

Bazolanga mona tii kwe nzafika.

Mu kieleka?

Mono mpe.

Twabaka asanseri tii etaje ya tanu.

Yasimbanga nsapi wa suku mu koko kiame.

Yazibula mwelo ye yakotisa bisaku biandi.

Wakotisa koko mu sakosi andi mu kumpana nkabu.

Yasevila.

«Ozolele seva mu diambu dimosi diasalama mazono ye nsumbi mosi?»

Wamonika wazimbala.

Bosi ye nzola ya zaya.

«Ingeta kibeni.»

Wazibila mwelo.

Wavuanda va mbuka.

Mono yasiala yatelama.

Yabanda ye nseva.

Bosi yankaka.

Bosi nsamu.

Twavovesana mu ola zole kukondwa kumona ntangu ivioka.

Wakala ye mabanza mangolo kikilu.

Ye wasevisanga beni.

Ku nsuka wantala ye wanyuvula:

«Ntangu ikwa wena mu kisalu mu otele yayi?»

«Nkatu ngonda imosi.»

Wasevila.

«Ye nki wavanganga ntete?»

«Wa...»

Yavova.

«Yakala mwivi.»

Wanangula nkinga ya disu.

«Kansi ka mwivi wa mpamba ko.»

«Nki wayibanga?»

«Mintima mia bankento.»

Wabanda seva nswalu.

«Yabavanga kunzola, konso ntangu yabazayisanga kieleka,
yabazolanga mbote... ye bosu yavilanga.»

Bubu wakota mu nsamu mu ntima wawonso.

«Tulenda kakama kusakana ye kuvova mu kieleka?»

«Kieleka.»

Yamutala ye yavova:

«Kieleka i kia mpamba. Ngeye ye mono tufwete ntete kangana
ndaka ya longo bosu na nima kusompana.»

Wapasuka mu nseva.

«Wa,» yalanda, «bibuti biaku bilenda kala bia minkulu, boshi ndaka ya longo ya mvu kumi imonikanga ya mabanza.»

Mu ntangu yina wadilanga mu nseva.

«Kansi nkangalu ya nitu ilenda talwa nswalu. Tufwete kaka teza ngolo aku ya kumpana kiese.»

Nseva yankaka ka yalenda kangwa ko.

«Nzakala diaka ye mfunu wa ntangu yafwana mu kukabana ye nkento ame ye na nima kusompesa mwana ame wa nkento ye lusadisu lwaku lwa nzimbu.»

Wantala ye wanyuvula:

«Nando... ekuma nki kikilu mono ifwete kupana kiese, ye ka ngeye ko kwa mono?»

Yasevila.

«Kadi Calabria yatambulula nswalu nsiku wina ubikanga kuvukana kwa nitu mu ola imosi ye miniti tatu mu kuluta.»

Ka walendanga vema ko mu nseva.

«Ekuma nki ola imosi ye miniti tatu?»

«Ola imosi i ya nkento.»

Yakakama fioti.

«Minitu tatu i za bakala.»

Mu ntangu yina wavana nitu andi yawonso kwa nseva.

Boshi yatelama.

«Ifwete kwenda bubu.»

Wamonika wafwasakana.

«Kikala kiame kia luzolo ye nsoni zame zinkakidilanga mu kulomba kima,» yavova.

«Kansi kana ozolele lombamba kima, ina wakubama.»

Nseva yankaka.

Na nima ya lumbu fioti, yamunata mu madia ma nkokila.

Twakituka bankundi.

Nswalu na nima, yakwenda kumutala ku nzo andi.

Wanzayisa bakala diandi.

Luzingu luena ye nseva ya ngitukulu.

Diambu kaka kambakulanga konso ntangu diakala:

«Kwe wakala mvu tatu ntuala?»

«Ekuma nki ka twabwanana ntete ko?»

Yasevila ye yamuvana mvutu kaka ya kieleka yakala yame.

«Kadi mu ntangu yina...»

«Yakakama kala kala mwivi.»

Nando

PASIPORE YAMPA

Ifikidi kaka ku aeropore ya Fiumicino ku Loma, yakubama mu kota mu avio ame ya kuvutuka ku nzo.

Yakala ku ntama mu ntangu yayingi, ye New York yamvingilanga: nsunga itombukanga mu mabulu ma mvindu, makamio ma

mvindu maviokanga mu mene-mene, miziki ku Queens, ye nkento mosi wa konso ntangu ubokanga:

«Ewe, ngeye mbwa ya mpembe, katula vuatula aku va kisika kiame.»

Yina i nzo. Yina i Amerika ame.

Va ntalulu ya pasipore, ofisie mosi unkakidilanga mu ntalulu ya konso ntangu.

Bena bole.

Batalasananga. Bakabana ntala. Bosi bandombanga nde ibalanda.

Ye mono iyindulanga:

Kwe tukwenda?

Twakota mu biro kia fioti.

Bazibulanga ordinatere ya polisi, bavanganga ntalulu yankaka, batalanga diaka mawonso, ye ku nsuka bafikanga ku nzengolo au.

Mosi mu bau untalanga ye uvovanga:

«Mfumu Frega, tuna ye mfunu wa kukuzayisa diambu.

Vava ku Italia, tulenda kubika kwenda.

Kansi ntangu okulumuka ku New York, kuena ye mpasi yangolo nde bakuvutula.

Foto ya pasipore aku ikumonisanga ye kilo makumole kuluta kina wena bubu.

Bosi, wena ye nzila zole:

ko kwenda ku nzo ya madia ma nswalu ko kubaka kilo makumole mpimpa yayi...

ko kuvutuka ku mbanza aku ye kulomba pasipore yampa ye foto yampa.»

Nzonza ve.

Mu kieleka yayindulanga nde basakanga.

Yavingilanga masini ma foto masweka.

Yavingilanga nde muntu katuka ye kanzayisa nde i ndambu ya nsaka ya kusevisa ya televizio ya Italia.

Kima ko.

Diadi diakala luzingu lwa kieleka.

Yakwenda ku meza ya UNITED AIRLINES.

Yakakidila avio ame ya kwenda ku zinsi zankaka.

Yasumba tike ya avio ya mu nsi.

Yavutuka ku nzo mu avio.

Ntalu yawonso ya nseva:

euro 420.

Ke yakala ye makasi ko.

Ke yakala ye mpasi ya ntima ko.

Yasevilanga ntangu yawonso, isosanga zaya nki nzazayisa nzo ame ntangu bazammona ivutukanga ku nzo miniti makumaya ye tanu na nima ya kwenda ku Amerika.

Mu nsambu, miniti makumaya ye tanu mu zulu zafwana mu vanga ntendula ilenda kwikilwa.

Nkento ame wambaka ku aeroport.

Wamonekanga ye kiadi.

Yamuzayisa vunda.

Yakala kaka ye mfunu wa soba mambu mafioti mu pasipore ame.

Kaka diau.

Mu mene-mene kilanda, bankundi zole bansadisa mu kwendesa mambu nswalu.

Yandi wakala marechal wa polisi.

Yandi wakala ntadi wa polisi.

Bananata ku nzo yanene ya polisi mu yadila minkanda mia nswalu.

Mawonso matambulanga mbote:

mfutu, minkanda, nsangu za muntu, minkanda mia mambu ma mbi, minkanda mia tribinale, mafoto ma pasipore.

Mawonso.

Bosi ntadi va nima ya meza wantala ye wanyuvula:

«Mpila ikwa wavidisa kilo makumole mu ngonda zafioti kaka?»

Mvutu yakala ya mpamba.

Ntangu ke wena ye nzimbu ko, kima kia ntete kimonanga mpasi i madia.

Ntangu madia mavilanga, kizitu mbala mingi kilandanga.

Wavunga ntu.

Diau dialendanga kala nsuka ya mambu.

Kansi konso ntangu kuena ye **kansi**.

Ye ke yazaya ko kikilu kukala mu mambu mame kaka.

Wantala diaka.

«Nki ozolele vova?»

Yamutala ye yavutula mu kieleka kikilu:

«Wa...

Yavidisa kilo makumole.

Kansi bonso imonikanga ntangu mafuta ma nitu mavilanga, bitezo
bia mfunu biankaka bimonikanga mbote kuluta.

Ye ke izeye kikilu ko kana diau dikotanga mu nsobolo za bitezo bia
nitu.

Nzonga ve.

Wakakama kusoneka.

Wantala.

Yamutala.

Nkundi ame — ofisie wa polisi — wabasika mu suku kadi ka
wazolanga seva ko kana wavwata mvwatu wa kisalu.

Ku nsuka ntadi wavova.

«Mfumu Frega... dodokolo, vingila vava.»

Wabokila ku Loma.

Tii bubu, ke izeye ko mpila katendula mambu mama.

Kina kaka nzeye i nde na nima ya miniti kumi ye tanu bampana
pasipore ame yampa ye bandomba mu luzitu kwenda kukondwa
kuvova diaka diambu.

Lumbu kina yalonga diambu dia mfunu:

bamfumu ba nsi balandanga mambu mayingi.

Mu nsambu, ka mawonso ko.

Wiza kiambote ku Amerika.

Nando

WENA YE MAKWIKILU MA MAMBU MA MBI?

Mvutu ame ya ntete i nseva — ya nda, ka ilendi kangwa ko, ya mfunu. Kadi luzingu bonso lwame, lwafidiswa kwa nzila ya luzingu mu sonekwa mu minkanda makumatanu ye tanu, i kala kimbangi nde kina kilendi salama ko kisweamanga mu mambu ma kieleka, ka mu mafuku ko.

Luyantiku lwa mene-mene yayi i nzila kaka ya kusevisa muntu, ye kumuyindudisa fioti.

Nsamu Wakufi Wa Mambu Malendi Salama Ko

- **1965** – Ibutukanga ku nzo. Kilo 5,8. Wa ble, nkatu ndombe. Ka vena muntu usevilanga ko. Bawonso bazolele kaka zaya kana nzazinga.
- **1970** – Diambu dia mpasi ya velo. Kintu kia frein kikotanga kibeni mu disu diame. Ibasisanga menga, ikwendanga ku lupitalu, ye na nima ya miniti makumatatu ivutukidi ku nzo bonso ka diambu ko.
- **1977** – Izingilanga ngonda kumi ye zole ye bankaka bame, mu buala dina diayadulwanga tii bubu kwa ngindu za Mvita ya Zole ya Nza — ata mvita yamana mvu 32 ntwala.

- **1981** – Nkatulu yanene ye anestezi ya mvimba. Ka vena muntu umonanga ko nde ina moyo. Ilandanga mu nzonza ve konso tambu ya nkatulu. Kibuku kia oksijene kiamana.
- **2001** – Ku Santo Domingo, bavovanga nde ifwidi na nima ya ola 14 za tulu twa malavu twa lufwa. Itelamanga ye idianga madia ma mene-mene.
- **2006** – Bitumba nsambwadi bia mbi. Lumbu makumatatu ma luzingu. Bubu i mvu 2026, ye tii bubu nsevanga.
- **2015–2019** – Mbala tanu za tulu twa lufwa twa lupitalu. Bavovanga nde ola kaka zisialanga za luzingu. Itambulanga faktire ya nzikulu ya euro 3500 ye kikuma kia mfutu:
«**kukondwa kufwa.**»

- **2020** – COVID ikwizanga. Tuena nkatu bantu makumole ye tanu va nsi ya mbu. Bantalanga ikwendanga ku Amerika ya Sudi, bena nkatu ye kiadi nde nzakala wa ntete mu kumonana ye mbevo. Bawonso babakanga mbevo. Ibatalanga ku ntama, isevilanga.

- **2022** – Ikitukanga nsoneki. Minkanda makumansambwadi ye zole mu mvu mitatu. Yabasika mu ndinga kumi ye zole. Ke i nsadi wa minkanda tii bubu ko, ye bankaka bawonso balandanga nzimbu mu «sosa batangi».

Minsoniko miame ka milendi sumbwa kwa algoritme ko — milenda kaka fikwa kwa nzola ya kutanga.

- **2025** – Izingilanga ku Portugal ngonda sambanu ye euro 70 kaka mu ngonda mu diambu dia madia. Nzo ye bantu vwa ye mpila ya peto ka ilendi vovwa ko.
- **2026** – Muntu wa va lweka unlombanga kumulanda ku nzo ya mpangi andi ya nkento, kilometele zafioti ku ntama, kadi

uwanga wonga wa mpusi ndombe yina imuvananga mbi konso ntangu imumonanga. Tufikanga. Mpusi ndombe intalanga ku ntama, ka ivovanga ko, isimbanga mbuma zandi, ye itinanga.

Nando

NSUKA YA NSAMU

Kuena ye ntangu — ikwizanga konso ntangu na nima — ntangu bakala kekakamanga tendula luzingu landi ye ketelamanga kaka mu kati kiandi.

Ka bonso muntu wavuluka ko. Ka bonso kimbangi ko. Bonso mosi kaka uzeye jeometri ina va nima ya konso diambu dilendi salama ko.

Ke yalunda kuluta lufwa ko. Ke yanunga minsiku mu ngangu ko. Ke yavovesana ye mavukuna ko.

Yaviokesa mawonso ye nkubulu imosi yambumba ntama ntwala ya kuyibakula.

Bankaka babokilanga dio nsambu. Bankaka babokilanga dio nzala ya kati. Bankaka babokilanga dio buzoba.

Mono ibokilanga dio nkubulu.

Ye nkubulu ka ilombanga mabulu ma moko ko. Ka ina ye mfunu wa nlemvo ko. Ka ivingilanga luzitu ko.

Izibilanga mwelo. Mu nzonza ve. Mu mvimba. Bonso mbele ivutukanga mu nkoba andi.

Yayi i nsuka ya nsamu. Kansi ka i nsuka ya bakala ko.

Kadi kina kilendi salama ko kwa bankaka i kaka kia konso ntangu kwa mono.

Nando

NSANGU YA NSONEKI

Kana ofikidi vava, wabakula kala diambu dia mfunu: nkanda wau ka wasonwa ko mu kukusevisa.

Wasonwa mu kukutula va kisika kiaku.

Konso lukaya, konso nzengolo, konso ntangu ilendi salama ko ka yasonwa ko mu kuyitusa — kansi mu kumonisa nkubulu ina va nima ya luzingu lwakaka kubwa ntangu lwafwete bwa.

Ke yasoneka nkanda wau mu kitendula ko. Yausoneka mu kusisa kidimbu kwa bantu bazingilanga kuna mbazi a ndilu, kwa bantu batunganga diaka ye kima ko, kwa bantu bazeye nde nlongoko ka i nsambu ko — i nzila ya kuzinga.

Kana masolo mame mamonikanga ka malendi kwikilwa ko, mbote. Yamazola mo, ka ngeye ko.

Kana mamonikanga ma ngolo beni, ma kusongama beni, ma peto beni, bambukila nde mbele ka zilombanga nlemvo ko mu kuzenga.

Yayi ka i nsuka ya nzietolo ko. I nsuka ya nkapu mu luzingu lwina lulandanga kwenda kuna ntwala ata ntangu nza ivingilanga nde lukakama.

Matondo mu kutanga. Ka mu kwikila ko. Kutanga kwafwana.

— **Nando**

NSUKA

«Ke italanga kuna nima ko. Ke ivanganga mambu ma ndozi ko. Inatanga nkubulu kuna ntwala. Nkubulu ka ivilanga ko —

ikivutulanga. I diau Gillette yilendi salama ko: kadi ilandanga
vema mu kati kia mawonso itunganga bubu.»

Ferdinando Frega